

שחר חדש לא רק במזרח התיכון, אלא קודם כאן בבית

בין החזרת החטופים לבחירות שבפתח, ישראל זקוקה למנהיגות חדשה: לא עוד הנהגה של מגזרים ואינטרסים, אלא כזו שמחברת, לוקחת אחריות, פועלת במקצועיות, ורואה לנגד עיניה את כלל אזרחי המדינה

מתוך סדרת המאמרים של 'ביחד נשנה' | מאמר 10

השבועות האחרונים סימנו פרק יוצא דופן בחיי המדינה- תקופה שבה תחושת הלאומי והאישי, התקווה והכאב, נשזרו זה בזה. המסכים התמלאו בתמונות חטופים החוזרים הביתה, דמעות של אמהות שנוגעות שוב בילדיהן, ומדינה שלמה שמלווה אותם בעיניים לחות מהתרגשות. ובמקביל, נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, הגיע לביקור היסטורי בכנסת ישראל, ביקור שסימן לפחות לפי דבריו, "שחר חדש במזרח התיכון". הביקור הזה, סמוך כל כך לרגעי השיבה של החטופים, שידר מצד אחד, חיזוק של בריתות ותקווה להסדרים אזוריים חדשים ומצד שני, הוכחה נוקבת למידת התלות שלנו במנהיגות אמיצה, בחוסנה ובתבונה.

אבל השחר הזה, כך נדמה, לא יכול להתחיל רק מעבר לגבול. הוא חייב להתחיל כאן, בתוך הבית הישראלי. לצד רגעי ההתרגשות והאופטימיות הזהירה, מלווה את מרביתנו חשש כבד שעם סיום הלחימה בעזה נידרש להתמודד עם האיום הישן-חדש: המלחמה הפנימית בינינו. שיח מפלג, רווי השמצות, מאבקים פנימיים וחוסר אמון מתמשך במערכת הפוליטית, מלווים אותנו כבר זמן רב וצפויים אף להתעצם נוכח הבחירות שבפתח. האם גם הפעם מערכת הבחירות תאופיין בקמפיינים צעקניים, במאבקי כוח ובהיעדר ממלכתיות ואחריות, או שמא נזכה לראות מנהיגים שמנסים לאחות את הקרעים ומצליחים לגעת בכלל החברה הישראלית?

פעם, לא כל אחד העז לקרוא לעצמו פוליטיקאי, הייתה יוקרה במילה הזו. להיות נבחר ציבור היה מעמד של שליחות, תפקיד שבו אדם מוותר על הנוחות האישית שלו כדי לשאת באחריות כבדה של הנהגה. אפשר להתווכח אם זה אי-פעם היה מושלם, אבל נדמה שהאתוס היה שונה: רוח של אחריות, ממלכתיות, ודוגמה אישית שנעלמה במידה רבה מהחיים הציבוריים של ימינו. היום, לצערנו, המילה "פוליטיקאי" הפכה כמעט למילת גנאי. היא מתקשרת לשחיתות, כוחנות, תאוות פרסום. היא מעלה אסוציאציות של קומבינות, אינטרסים אישיים ומאבקי אגו ובמקום הערכה וכבוד- זלזול וסלידה. והאמת? הציבור לא טועה. התרבות הפוליטית בישראל הידרדרה למצב שבו שיקולים מגזריים, נאמנויות צרות ופופוליזם רגעי קובעים מדיניות שמשפיעה על כולנו. כשנבחר ציבור מתייצב מעל במה ומציג את עצמו כשליח של מגזר, עדה, או מחנה הוא לא רק מחזק את קבוצת תומכיו הוא מחליש את מרקם החברה כולה.

הבעיה אינה רק באנשים עצמם אלא במערכת שאיבדה כל רף של אחריות ומקצועיות. היום, כמעט כל אחד יכול להקים מפלגה, להכריז על עצמו כמנהיג, לגייס תקציב ולהתמודד. אין דרישות מינימום, אין הכשרה, אין מבחני התאמה, אין בקרה אמיתית על ההתנהלות הציבורית. אנחנו מעניקים כוח אדיר בידיים של אנשים שלא נדרשו להוכיח דבר, לעיתים אפילו לא יושרה בסיסית. זהו מצב שפוגם באמון הציבור ולאורך זמן מערער את כל תחומי חיינו. והתוצאה ברורה: ככל שהאחריות נחלשת, כך גוברת ההעדפה לרעש על פני עשייה, לסיסמאות על פני מדיניות ולפופוליזם על פני מקצועיות.

אנחנו חיים בעידן שבו ניהול מדינה הפך למשימה מורכבת מתמיד: ביטחון, כלכלה, חברה, יחסים בינלאומיים, תקשורת, משילות, כל אלה דורשים ראייה רחבה, ניסיון, שליטה בעובדות וקבלת החלטות אחראית לטובת כלל העם. אבל בישראל של 2025, המציאות נראית אחרת: נבחר ציבור רבים ממקדים את העשייה שלהם בלצבור לייקים ונוכחות ברשת ופחות בשירות הציבור.

מי שמצליח לייצר פרובוקציה, סרטון, או האשטאג נכון מצליח ומי שעסוק בעשייה אמיתית ופחות ב"רעש וצלולים" פשוט נעלם מהרדאר. המדד להצלחה הפוליטית הפך להיות לא "מה עשית", אלא "כמה רעש עשית". וכשזה המדד, אין פלא שהשיח הפוליטי נשמע כמו שוק סוער, מלא האשמות, הכפשות והסתות.

מדובר בבעיה מהותית. מנהיגים שנשענים על זהות קבוצתית במקום על ערכים משותפים, שמחפשים אהדה במקום אחריות, שרואים בעצמם בעלי ציבור במקום משרתי ציבור, מחלישים את יסודות המדינה. מנגנון פוליטי המבוסס על "הפרד ומשול" לא יכול להחזיק מעמד לאורך זמן, הוא מוביל בהכרח למלחמה פנימית. כאשר הנהגה שואבת את כוחה מהעמקת השסע, היא מאבדת את היכולת לגשר עליו. זו הסכנה הגדולה ביותר לדמוקרטיה הישראלית- לא אויב מבחוץ, אלא הקרע מבפנים. אסור לנו להשלים עם מציאות שבה בשם הדמוקרטיה כל אחד יכול לשבת על כיסא ההנהגה. יש להבטיח שמי שיושב שם יעשה זאת למען כלל אזרחי המדינה, לא למען מחנה, אינטרס או מגזר.

לכן, רגע לפני שנישאב שוב לשנת בחירות, כדאי לעצור ולשאול: מי באמת ראוי להנהיג? מי מבין שהכוח שניתן לו הוא פיקדון זמני ולא רכוש פרטי. מי מסוגל לשמוע גם את מי שלא בחר בו, ולדבר בשם כלל האזרחים, לא רק בשם תומכיו. מי חותר להגיע להסכמות רחבות מתוך הבנה שמדינה לא נבנית על כוח אלא על שותפות. מי מוכן לשלם מחיר אישי בעבור החלטות נכונות למדינה, גם אם הן אינן פופולריות. מנהיגות אמיתית איננה נמדדת בכמות הלייקים או בהופעות תקשורתיות, אלא ביכולת לעמוד זקוף גם כשהרוח נושבת מבפנים, ממחנהו שלו ולהתעקש על מה שנכון למדינה, גם אם זה פוגע במעמדו או באהדת קהל תומכיו. המדינה זקוקה לנבחרי ציבור שמקבלים החלטות לא מתוך אג'נדות פוליטיות או שיקולים של שכרון כוח ותאוות שלטון, אלא מתוך אחריות עמוקה לטובת הכלל.

בנוסף חשוב שנזכור שמנהיגות אינה נמדדת רק באדם העומד בראשה, אלא גם במעגל האנשים שסביבה ששותפים לעשייה, לקבלת ההחלטות ולעיצוב המדיניות. לכן, מעבר לשאלה מי עומד בראש, חשוב לא פחות לשאול מי עומד מאחוריו. בישראל, תשומת הלב הציבורית ממוקדת כמעט לחלוטין בראשי המפלגות, בעוד מרבית חברי הרשימות, אלה שעשויים למחרת הבחירות לשבת בכנסת, לכהן כשרים או להשפיע על חיינו באופן ישיר נותרים אנונימיים. הציבור כמעט ואינו מכיר את פניהם, את עמדותיהם או את הרקע המקצועי שלהם, עד לרגע שבו הם נחשפים לרוב בשל התבטאות פרובוקטיבית או התנהגות בלתי הולמת. כך נוצר מצב שבו כוח עצום מופקד בידיהם של אנשים שלא באמת נבחרו על ידי כלל העם וספק אם נבחנו באמת על פי כישוריהם, על פי יושרתם ועל פי ניסיונם הציבורי. לכן, אחריותנו כאזרחים איננה מסתיימת ביום הבחירות. עלינו לדרוש שקיפות גם בתוך המפלגות, לבחון מי האנשים שמרכיבים את הרשימות, מה הניסיון שהם מביאים, אילו ערכים הם מייצגים, והאם הם באמת באו לשרת ציבור או רק את עצמם.

המאמר הזה הוא קריאה לשינוי תודעתי ותרבותי. החזרה של החטופים המחישה את הערבות ההדדית שעדיין קיימת כאן, וביקור טראמפ בישראל על תקווה לשחרר חדש במזרח התיכון. אך אם לא נבנה מחדש את התשתית שמחזיקה את המדינה הזו מבפנים, את האמון במי שמוביל אותה, כל ההשגים שהושגו ירדו לטימיון. השלב הבא כאמור הוא לשאול איך ניתן לשפר את הדרך שבה אנחנו בוחרים ומודדים מנהיגות, לא מתוך ביקורת, אלא מתוך רצון אמיתי לייצר מערכת חזקה, מאוחדת ומקצועית יותר.

במאמר הבא נבחן האם ראוי להציב תנאי סף לפוליטיקאים, לא כדי להרחיק אנשים, אלא כדי להחזיר את אמון הציבור. נבדוק מה נעשה בעולם, ואיך אפשר ליישם זאת כאן מבלי לפגוע בדמוקרטיה, אלא דווקא להציל אותה. ובהמשך נציג את הכלים שיאפשרו לנו, האזרחים, למדוד ולדעת מי מבין הפוליטיקאים באמת מבצע את עבודתו נאמנה.